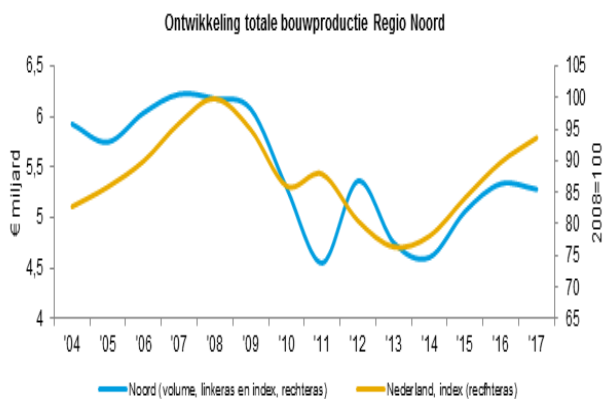

Samen met het EIB brengt Bouwend Nederland op BouwActueel alle relevante economische markt- en bedrijfsvoeringsinformatie voor leden bijeen. De website biedt inzicht in recente ontwikkelingen, prognoses en kengetallen bedrijfsvoering. Dit betreft zowel landelijke informatie als informatie voor de regio. Deze kwartaalrapportage biedt u inzicht in actueel economische ontwikkelingen voor uw regio en deelsector. Meer informatie vindt u op www.bouwendnederland.nl/bouwactueel.

Ontwikkeling bouwproductie

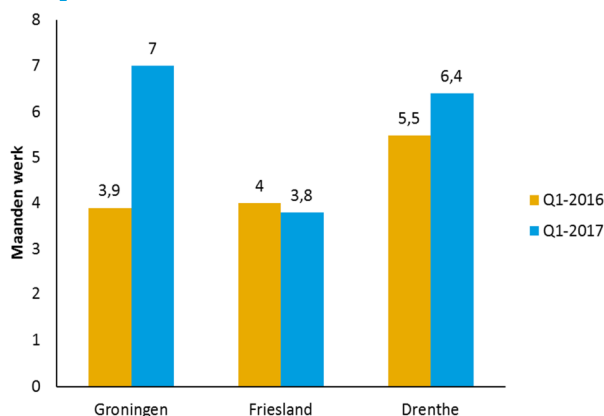

Bouwproductie krimpt met 1%

De raming van de totale bouwproductie in de regio Noord komt dit jaar uit op een krimp van 1% ten opzichte van vorig jaar. Het bijbehorende productiebedrag komt uit op € 5,3 miljard, in prijzen van 2015. De regionale productie heeft hiermee een aandeel van 8% in de landelijke bouwproductie. In de provincie Groningen krimpt de productie met 5%. In de provincies Friesland en Drenthe groeit de productie met respectievelijk 1% en 1,5%.

(Alle productiebedragen zijn in prijzen van 2015.)

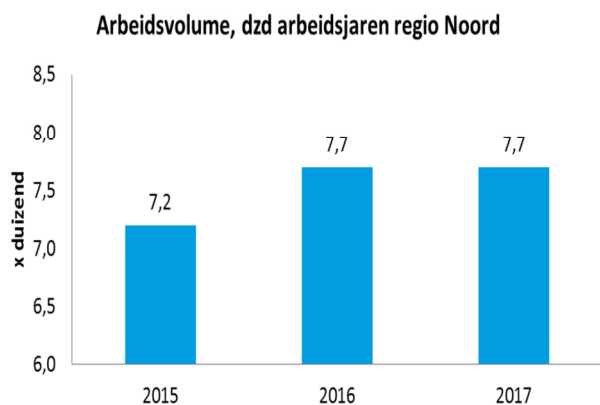
Orderportefeuilles

Wisselend beeld van werkvolume

De mate waarin de orderportefeuilles van bouwbedrijven zijn gevuld in het noorden verschilt per provincie. In Groningen en Drenthe namen de orderposities ten opzichte van hetzelfde kwartaal vorig jaar toe naar 7 en 6,4 maanden werk. De sterkste groei trad op in Groningen, met een groei van meer dan 3 maanden werk. De bouwbedrijven in Friesland kennen een gelijkblijvende werkvoorraad van rond de 4 maanden.

Ontwikkeling werkgelegenheid

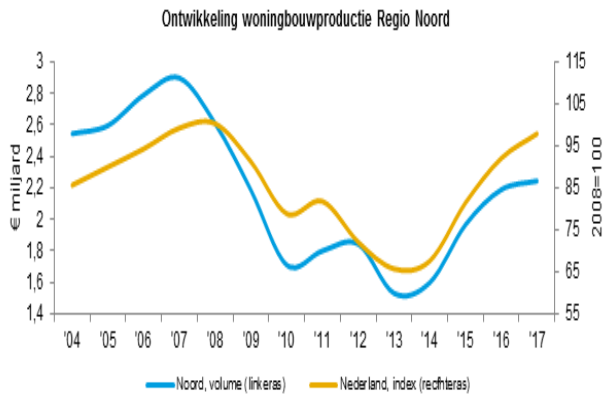
Stabiliserend arbeidsvolume

De omvang van de werkgelegenheid is tussen 2015 en 2016 gestegen met 500 arbeidsjaren. Voor 2017 is de verwachting dat de totale arbeidscapaciteit stabiliseert op 7.700 arbeidsjaren. Ten opzichte van het landelijke beeld (+6,5%) blijven de noordelijke provincies sterk achter op het gebied van werkgelegenheid.

(Het betreft hier de werkgelegenheid van de uitvoerende bouw.)

Ontwikkeling woningbouwproductie

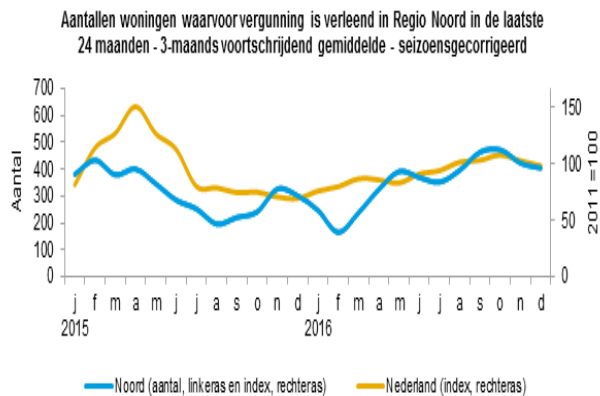

Productiegroei van bijna 3%*

In de woningbouwproductie van 2017 in de noordelijke provincies treedt groei op. Met een verwachte productiestijging van 2,5% ten opzichte van vorig jaar is de groei echter beperkt. In 2016 was de groei nog bijna 12%. De woningbouwproductie komt in 2017 uit op een bedrag van € 2,2 miljard. Vooral de provincie Friesland draagt sterk bij aan de groeiende productie met een stijging van 10% ten opzichte van 2016. De productie als gevolg van herstel en verbouw is in 2016 licht afgenomen ten opzichte van 2015.

* Nieuwbouw, herstel en verbouw, onderhoud.

Aantal vergunningen woningbouw

Aantal vergunningen in 2016 groeit

In 2016 zijn in totaal ruim 4.400 woningen vergund in de noordelijke regio, bijna 25% meer dan in 2015. Gedurende het jaar 2016 is een stijging waar te nemen van het aantal vergunningen, hiermee volgt het landsdeel de ontwikkeling die ook op landelijk niveau werd ingezet. In het vierde kwartaal van 2016 is het aantal woningen met bijna 13% teruggelopen ten opzichte van het kwartaal ervoor.

Woningbouwproductie per provincie

	Volume, € miljoen		
	2015	2016	2017
Groningen	682	820	785
Friesland	784	845	930
Drenthe	501	525	530
Totaal	1.967	2.190	2.245
Nederland	21.975	24.925	26.550

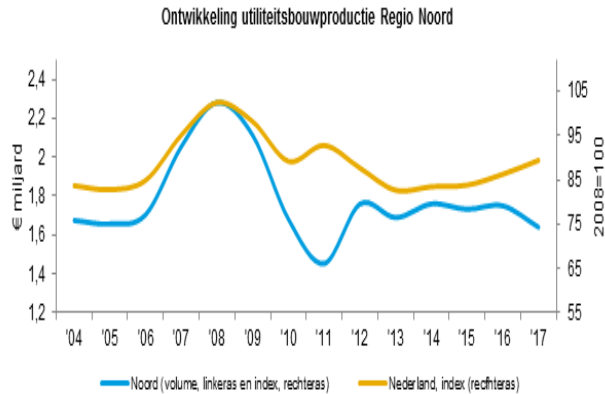
Bron: EIB

Friesland kent sterke groei

Terwijl in het voorgaande jaar Groningen nog de sterkste groei-provincie was, heeft Friesland dit jaar het stokje overgenomen. De woningbouwproductie groeit in deze provincie in 2017 naar verwachting met 10%. De bouwproductie in Drenthe groeit maar met 1%, terwijl in Groningen de productie met 4,5% daalt. De noordelijke provincies hebben een aandeel van 8% in de nationale productie, in 2015 was dit nog 9%.

Ontwikkeling utiliteitsbouwproductie

Krimpende productie in de u-bouw*

De drie noordelijke provincies halen gezamenlijk een geraamd bouwvolume van meer dan € 1,6 miljard. Dit betekent een afname van 6,5% ten opzichte van het voorgaande jaar. De regio Noord bewandelt hiermee een ander pad dan de totale Nederlandse bouwproductie. Deze neemt naar verwachting juist met 3,5% toe naar € 18,7 miljard. In de regio Noord is de herstel en verbouwproductie vorig jaar licht afgenomen met ongeveer 4%.

* Nieuwbouw, herstel en verbouw, onderhoud.

M²-prijs vergunningen utiliteitsbouw

Jan '16 - dec '16	€	Jaarmutatie, %
Bedrijfsgebouwen	268	8,2
Kantoren	1.101	67,3
Winkels	543	39
Agrarische gebouwen	165	-5
Scholen	929	-4,4
Overige gebouwen	764	-7,4

Bron: CBS, bewerking EIB

Hogere m²-prijs voor kantoren

In de kantorenmarkt zijn de vierkante meterprijzen fors toegenomen naar een niveau van € 1.100. Hiermee ligt in deze sector het kwaliteitsniveau fors hoger dan in andere utiliteitssectoren. De bouwkosten per m² van een agrarisch gebouw zijn maar 15% van dat van een kantoor, bovendien zijn deze kosten nog verder aan het dalen. Ook in scholen en overige gebouwen neemt de m²-prijs in 2016 af ten opzichte van 2015. De vierkante meterprijs* is de op de vergunningen vermelde bouwsom gedeeld door het aantal m² vloeroppervlak.

*Prijsniveau 2015

Utiliteitsbouwproductie per provincie

	Volume, € miljoen		
	2015	2016	2017
Groningen	666	620	565
Friesland	742	750	680
Drenthe	324	380	395
Totaal	1.733	1.750	1.640
Nederland	17.500	18.025	18.700

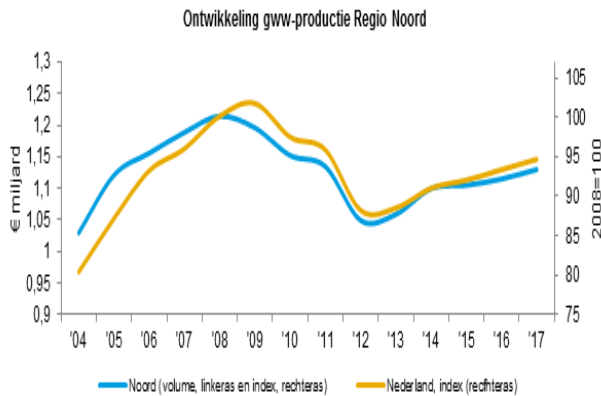
Bron: EIB

Productiedaling in Groningen

Zowel de provincie Groningen (-9%) als de provincie Friesland (-9,5%) heeft een sterk aandeel in de dalende bouwproductie van de regio Noord. Met 1% kende Friesland in 2016 nog een licht stijgende productie van utiliteitsgebouwen. In Drenthe is de forse groei van 17,5% in 2016 getemperd naar 4% in 2017.

Ontwikkeling infraproductie

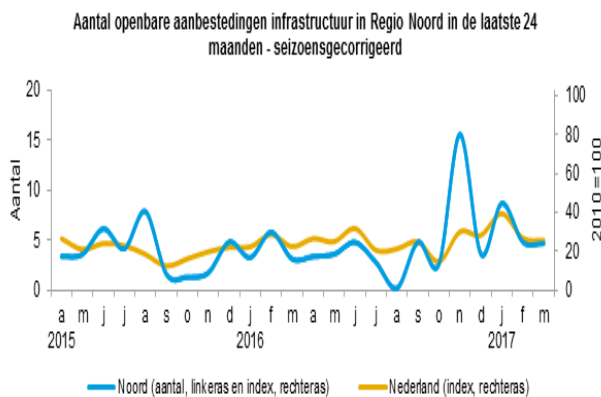

Infraproductie* groeit in 2016

De raming van de gww-productie laat dit jaar een gematigde groei zien. In het landsdeel Noord neemt de productie met 1,5% toe, dit is gelijk aan de groei van alle landsdelen gecombineerd. Er treedt wel enige versnelling op na het groeipercentage van 1% in 2016. De totale productiewaarde, in prijzen van 2015, bedraagt meer dan € 1,1 miljard.

* Nieuwbouw en reconstructie, reparatie en onderhoud.

Openbare aanbestedingen

Licht herstel openbare aanbestedingen

Het aantal openbare aanbestedingen viel in februari en maart weer terug na een korte opleving in januari 2017. Het zeer hoge aantal aanbestedingen in november vorig jaar is vrij uitzonderlijk en biedt geen aanleiding om uit te gaan van dergelijke niveaus op korte termijn. De licht stijgende trend op nationaal niveau wordt echter wel gevolgd in de drie noordelijke provincies.

Infraproductie per provincie

	Volume, € miljoen		
	2015	2016	2017
Groningen	375	380	385
Friesland	375	380	385
Drenthe	355	355	360
Totaal	1.105	1.115	1.130
Nederland	15.125	15.350	15.575

Bron: EIB

Evenwichtige groei

De productieramingen vertonen een eenduidig beeld over de gehele linie. Alle drie de provincies gaan in 2017 een groei van 1,5% tegemoet. De provincie Drenthe heeft de stabiliserende bouwproductie in 2016 omgezet naar een lichte groei in 2017. Met een aandeel van 34% hebben Groningen en Friesland een even groot aandeel in de gww-productie van 2017 in de regio Noord.